

PM Rotel IX (Dnr KS 2022/1441)

EU-kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)

Remiss från Miljödepartementet
Remisstid den 31 mars 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

I december 2022 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till revidering av förordning (EG) 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen). Förslaget är en del av EU:s gröna giv. Syftet med förslaget är att skydda människor och miljön mot skadlig exponering för farliga kemikalier, anpassa CLP-förordningen till bland annat E-handeln och på så vis stärka den inre marknaden, samt revidera vissa identifierade otydligheter i förordningen. Miljödepartementet har remitterat EU-kommissionens förslag till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret ställer sig i allt väsentligt positiv till det som föreslås i remissen, som förhoppningsvis kan förenkla vissa delar av stadens arbete.

Miljöförvaltningen anser att förslaget kommer att underlätta stadens arbete för en giftfri miljö. Därutöver anser förvaltningen att om de kriterierna för de nya faroklasserna tillämpas så som de är beskrivna kommer de att ge ett bra skydd för stockholmarna och stockholmsmiljön.

Föredragande borgarrådets synpunkter

På ett halvsekel har den årliga kemikalieanvändningen i världen ökat med 4 000 procent och i Sverige ökade omsättningen av hälso- och miljöfarliga kemikalier med 4 procent mellan 2008 och 2016. Alla kemikalier är inte farliga men många kan påverka människors hälsa negativt, samtidigt som även djur och natur och hela ekosystem kan påverkas av en ökad kemikaliebelastning.

Vi som kommun har ett ansvar för att skapa en ren och hälsosam omgivning för våra invånare. Sedan flera år tillbaka bedriver därför staden ett ambitiöst kemikaliearbete, där vi har prioriterat att minska mängden skadliga kemikalier i barn och ungas närmiljö. Just barn och unga som fortfarande utvecklas utgör en särskilt känslig grupp. Tonvis av skadliga kemikalier har de senaste åren fasats ut från stadens förskolor och övriga verksamheter.

Halterna av många miljögifter är dock förhöjda i Stockholm, både på grund av historiska utsläpp samt utsläpp som sker i närtid. Skadliga ämnen hittas i både dagvatten, avloppsvatten och inomhusdamm. Utsläppen är ofta diffusa och svåra att komma åt med traditionella åtgärder och kräver därför andra angreppssätt. En viktig faktor att ta hänsyn till är bland annat att säkerställa att olika kemikalier som kan hota den biologiska mångfalden i vatten och på land inte används inom våra verksamheter, av underentreprenörer som jobbar i staden och eller av de som arrenderar stadens mark.

Stockholms stad vill vara en föregångskommun och i samband med att Kemikalieplanen revideras i år ska vi utreda i syfte att införa ett stopp för inköp av produkter som innehåller PFAS, ftalater och bisfenoler, samt fasa ut produkter och material med dessa ämnen som idag finns i staden.

Jag välkomnar därför Kommissionens förslag, som genom att ta fram nya faroklasser för farliga egenskaper som inte täcks av den nuvarande förordningen skulle innebära att nästa steg i arbetet med att ytterligare skärpa kemikaliearbetet kan tas i hela Europeiska Unionen. Detta förutsätter dock att kriterierna ger tillräckligt skydd så att ämnen som exempelvis är hormonstörande faktiskt fångas upp.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och miljöförvaltningens yttrande.

Stockholm den 29 mars 2023

Åsa Lindhagen

Bilagor

1. Remismissiv - EU-kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP), dnr KS 2022/1441-2.1

2. Remiss - EU-kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP), dnr KS 2022/1441-2.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

I december 2022 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till revidering av förordning (EG) 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen). Förslaget är en del av EU:s gröna giv.

Syftet med förslaget är att skydda människor och miljön mot skadlig exponering för farliga kemikalier, anpassa CLP-förordningen till bland annat E-handeln och på så vis stärka den inre marknaden.

Förslaget innehåller även vissa revideringar med anledning av identifierade otydligheter i förordningen. Kommissionen har sedan tidigare annonserat en revidering av CLP-förordningen som en del av EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet. Intentionen med förslaget är att det ska bidra till flera av de globala målen för hållbar utveckling, till exempel att säkerställa hälsa och välbefinnande, hållbar konsumtion och produktion samt rent vatten och sanitet.

EU-kommissionens förslag till revidering av CLP-förordningen består av flera delar. Den första delen är en uppdatering av regler i CLP-förordningen kring hur klassificering av ämnen och blandningar ska göras. Bland förändringarna finns ett förslag om att kommissionen bemyndigas att initiera och finansiera klassificerings- och märkningsunderlag.

Den andra delen rör märkning av produkter när de släpps ut på marknaden. Vanligtvis finns en bild på förpackningen som förmedlar vilken typ av fara produkten kan innebära (till exempel brandfarligt). Förslaget innehåller minimikrav för hur den här typen av information ska ges. Vidare ges viss flexibilitet i hur informationen ges, till exempel att digital märkning blir möjlig.

Det nya förslaget innehåller revideringar som syftar till att åtgärda luckor och oklarheter i reglerna kopplade till e-handel. Två exempel är att de som säljer produkterna via internet ska visa den information som finns på produktens etikett samt att kemiska produkter endast kan säljas inom EU om det finns en leverantör med hemvist inom EU som tar ansvar för att produkten uppfyller kraven som gäller inom unionen.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads arbete med att minska förekomsten av farliga gifter utgår från stadens Miljöprogram 2020-2023 och Kemikalieplan 2020-2023. Bland många insatser kan projektet kemikaliesmart förskola nämnas. Barn är särskilt känsliga för

hormonstörande ämnen och följaktligen behöver deras miljö prioriteras. Stadsledningskontoret ser positivt på att listan över farliga egenskaper som kan leda till att ett ämne ges en faroklass utökas till att omfatta hormonstörande egenskaper samt vissa miljöfarliga egenskaper. I stadens gällande kemikalieplan noteras att det saknas en tydlig klassificering för just hormonstörande ämnen och att staden istället väljer att hänvisa till den så kallade SIN-listan, som hanteras av Internationella kemikaliesekretariatet, för vägledning i vilka ämnen som ligger till grund för stadens arbete i den här delen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden menar att en utökning av faroklasser för farliga egenskaper blir mer allomfattande och kan förhoppningsvis därmed förenkla kommunikationen med leverantörer. Detta förutsätter dock att listan inbegriper alla hormonstörande ämnen.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad arbetar sedan flera år tillbaka systematiskt med att minska förekomsten av farliga ämnen i sina verksamheter, och med att involvera invånare och näringsliv i arbetet för en giftfri stad. Detta arbete utgår från stadens miljöprogram och kemikalieplan.

Kemikalieplanen utgår från den indelning av farliga ämnen som finns i miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och i EUs kemikalieförordning Reach, där alla ämnen med vissa utpekade egenskaper utgör ”Utfasningsämnen” respektive ”Substances of very high concern”. Stockholms stads ambition är att sådana inte ska förekomma i våra verksamheter.

Bland aktuella egenskaper kan nämnas cancerframkallande, reproduktionsstörande och persistenta, bioackumulerande och toxiska. I båda sammanhangen (Reach och Giftfri miljö) nämns också ämnen med motsvarande grad av betänklighet, där exempelvis hormonstörande lyfts. Eftersom det har saknats kriterier för dessa egenskaper har det varit svårt att använda dem praktiskt. Stockholms stads kemikalieplan har pekat på de ämnen som finns upptagna som hormonstörande på den sk SIN list1 för att det har ansetts att det finns belägg för att de har denna egenskap. Även om SIN list är en brett använd lista på farliga ämnen är det ingen officiell klassificering vilket kan göra det svårt i kommunikationen med leverantörer.

Miljöförvaltningen välkomnar därför att det tas fram nya faroklasser för farliga egenskaper som inte täcks av de nuvarande. En officiell klassificering är bättre än att arbeta med inofficiella listor. Detta är dock med reservation för att kriterierna ger tillräckligt skydd så att ämnen som exempelvis är hormonstörande faktiskt fångas upp. Om den officiella klassificeringen inte ger ett tillräckligt skydd är det bättre att bara ha inofficiella system som både kunder och leverantörer som har höga ambitioner för att skydda användarna kan enas kring.

1 SIN list (Substitute it now! <https://sinlist.chemsec.org/>) är en lista på ämnen (f.n. 1400 stycken) som uppfyller villkoren för att vara ”substances of very high concern” enligt Reach. Den tas fram av ChemSec, en NGO som hjälper företag och andra att vara proaktiva i att undvika farliga ämnen, och används av företag världen runt.

Från det remitterade förslaget är det otydligt hur kriterierna kommer att se ut. De ska kommuniceras i en delegerad akt från kommissionen, vilken redan är publicerad (https://environment.ec.europa.eu/publications/clp-delegated-act_en). Denna ingår inte i det remitterade förslaget men är viktig att ta med i bedömningen av de skäl som har förklarats ovan. Vid en första anblick förefaller kriterierna kunna ge det skydd mot ämnen med de utpekade egenskaperna som staden behöver, men det återstår att se hur de tillämpas.

Det remitterade förslaget är en konsekvens av EU:s kemikaliestrategi för en giftfri miljö, och miljöförvaltningen bedömer att kompletteringen av CLP-förordningen kommer att bidra till detta mål. Den kommer också underlätta arbetet med ett giftfritt Stockholm och förvaltningen välkomnar därför förslaget.